

Nr 76.

Ankom till riksdagens kansli den 13 april 1934 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om förhöjt beklädnadsbidrag till vissa underofficerare i flottan och marinen.

(1:a avd.)

Uti en inom andra kammaren av herr *B. Holmgren* väckt motion (nr 92) har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att underofficer av 3. graden i flottan och i marinen vid Karlskrona örlogsstation må utöver nu utgående beklädnadsårsunderhåll tillerkännas ett ytterligare bidrag till sin beklädnad av 120 kronor per år.

Motionären har till stöd för sin framställning anfört följande:

»När år 1919 en ytterligare underofficersgrad inrättades vid marinen, benämnd *underofficer av 3. graden*, stadgades bland annat såsom villkor för befordran till nämnda grad, att sådan korpral, som under 5 år varit kompetent för utnämning till underofficer, och som i övrigt därtill gjort sig förtjänt, kunde, därest beställning på stat ej inom rimlig tid stod att vinna, konstitueras till underofficer av 3. graden i flottan (i kustartilleriet) eller i marinen. På grund av nämnda medgivande befordrades under åren 1919—1925, det vill säga så länge ifrågavarande underofficersgrad fanns inom marinen, ett antal sådana korpraler till underofficerare av 3. graden i flottan (i kustartilleriet) och i marinen.

När nämnda underofficersgrad i och med genomförandet av 1925 års försvarsorganisation indrogs och ersattes av flaggkorpraler, kommo de kvarvarande underofficerarne av 3. graden i flottan och i marinen i ett synnerligen bekymmersamt befordringsläge, enär befordran i beställningen till underofficer av 3. graden ej längre kunde äga rum. Genom den kraftiga beskringen i övrigt av underofficerskåren inom marinen, minskades dessutom utsikterna för befordran från underofficer av 3. graden till underofficer av 2. graden.

Till följd av dessa försämrade befordringsförhållanden kvarstå fortfarande ett antal underofficerare av 3. graden i flottan och i marinen med underofficerskompetens, samtliga vid Karlskrona örlogsstation. Antalet uppgår för närvarande till 20, alla utom 2 tillhörande ekonomiavdelningen, vilken yrkesgren vid övergången till 1925 års organisation utsattes för en avsevärt mycket kraftigare beskrining än övriga yrkesgrenar. Erfarenheten från de många år, dessa underofficerare stått i sin grad utan åtnjutande av underofficers lön, har visat, att svårigheterna för dem att draga sig fram såsom underofficerare på flaggkorprals (korprals) löneinkomster varit dem övermäktiga. Inom ramen av gällande föreskrifter hava heller inga möjligheter funnits att bereda dem några lättnader i deras ekonomiska betryck. Särskilt hava svårigheter förelagat för dem att kunna bestrida utgifterna för den för en underofficer relativt dyrbara utrustningen och beklädnaden med det förhållandevis ringa bekläd-

nadsunderhållet för en flaggkorpral, vilket för närvarande utgår med ett belopp om kronor 177.⁰⁹ per år.

Med anledning av ingiven framställning om ökat beklädnadsunderhåll, medgav Kungl. Maj:t genom brev den 22 juni 1933 befrielse för underofficerare av 3. graden i flottan från *skyldigheten* att anskaffa uniformskappa och uniformsrock. Någon reell betydelse i ekonomiskt hänseende innebär emellertid ej den sålunda medgivna befrielsen från anskaffandet och bärandet av dessa för en underofficer eljest föreskrivna persedlar, enär personalen då redan fått ikläda sig kostnaderna för deras tidigare anskaffande.

Enär enligt gällande bestämmelser ekiperingshjälp ej utgår till underofficer, som befordras över stat, utan först vid tillträddandet av lön på stat, hava dessa underofficerare, i saknad av erforderliga medel, varit nödsakade att skuldsätta sig och anlita avbetalningsköp vid sin första underofficersekipering.

Det torde vara uppenbart, att personal, som måste leva under så tryckta ekonomiska omständigheter, icke undgår att röna inflytande härav under tjänstens utövning. Beredandet för dem av någon ekonomisk lättnad är därför synnerligen behjärtansvärt, synnerligast som deras iråkade belägenhet beror av förhållanden, uppkomna i samband med genomförandet av 1925 års försvarsorganisation.

Då på grund av lönetekniska skäl någon ekonomisk lättnad för dessa underofficerare ej torde stå att vinna på löneförbättringens väg, synes en sådan dock i stället kunna beredas dem i form av ett något ökat bidrag till deras beklädnadsunderhåll. Det synes rimligt att beräkna underhållet för här ifrågavarande underofficerares uniformsbeklädnad och övriga utrustning till 300 kronor per år. Då nu utgående underhåll belöper sig till 177 kronor, skulle alltså ett ytterligare tillägg om 123 kronor — lämpligen avrundat till 120 kronor — erfordras. Hela kostnaden för en sådan medgiven förbättring skulle belöpa sig på 2,400 kronor per år.»

Utskottet har med stöd av § 46 riksdagsordningen över motionen inhämtat yttranden från marinförvaltningen och försvarsväsendets lönenämnd, vilka yttranden äro såsom bilagor fogade vid detta utlåtande (bilagorna A och B).

Utskottet.

I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna anser utskottet billighets-skäl tala för att underofficerare av 3:e graden i flottan eller i marinen, vilka på grund av 1925 års försvarsbeslut kommit i ett avsevärt försämrat befordringsläge, tillerkännas utöver nu utgående beklädnadsårsunderhåll ett årligt beklädnadsbidrag till i motionen angivet belopp av 120 kronor. Såsom försvarsväsendets lönenämnd anfört torde ett bifall till motionärens förslag icke medföra krav på motsvarande förmån från andra beställningshavare, liksom anordningen i fråga ur kostnadssynpunkt icke synes möta några större betänkligheter.

I likhet med lönenämnden anser utskottet emellertid, att nu angivna förmån bör tillkomma ifrågavarande beställningshavare, även om de vinna befordran till underofficerare av 2. graden över stat, men fortfarande kvarstå med underbefäls avlöning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, i anledning av herr Holmgrens förevarande motion (II: 92), medgiva, att till korpral (flaggkorpral), som

vunnit befordran till underofficer av 3. graden i flottan eller i marinen, må från och med den 1 juli 1934, så länge han innehar beställning såsom underofficer i flottan eller i marinen, utbetalas, utöver enligt gällande bestämmelser utgående beklädnadsersättning (beklädnadsunderhåll), särskilt årligt beklädnadsbidrag med 120 kronor.

Stockholm den 13 april 1934.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 73.

Bilaga A.

Frågan i vad mån en höjning av beklädnadsersättningen till nu ifrågasvarande personal kunde vara berättigad har av marinförvaltningen ingående behandlats i ämbetsverkets underdåniga yttrande av den 15 februari 1933 över en framställning i ämnet från stationsbefälhavaren vid Karlskrona örlogsstation, vilket yttrande i avskrift närslutes.¹ I anledning av marinförvaltningens i nämnda yttrande gjorda hemställan beslöt Kungl. Maj:t den 22 juni 1933, att beklädnadsersättning till underofficer med manskaps lön skulle utgå såsom till flaggkorpral. Dessutom skulle dylik underofficer vara befriad från skyldigheten att anskaffa uniformskappa och uniformsrock.

Såsom av marinförvaltningens återopade yttrande framgår har den årliga underhållskostnaden för en fullständig underofficersuniform beräknats övertiga beklädnadsersättningen för en flaggkorpral med omkring 60 kronor och alltså uppgå, vid Karlskrona station till kronor $(60 + 177:60 =) 237:60$ och vid Stockholms station till kronor $(60 + 170:04 =) 230:04$, utgörande merkostnaden omkring 34 % av den för flaggkorpral bestämda beklädnadsersättningen. Sedan dess har marknadspriset på ull undergått en väsentlig och troligen varaktig höjning, varför man för de närmaste åren torde böra beräkna en förhöjning i beklädnadskostnaderna med omkring 15 %. Då höjningen av ullpriset förhållandevis mera påverkar priserna på de persedlar, som äro speciella för underofficersuniformen, än för andra persedlar (underkläder, skodon m. m.) torde det vara motiverat att räkna med en något högre procentuell merkostnad än 34 %, förslagsvis med 40 %.

Utgår man från att underofficer med manskaps lön bör som andra beställningshavare bland manskapet bestås fullständig, fri uniform av den beskaffenhet, som är för graden ifråga föreskriven — en ståndpunkt som marinförvaltningen åtminstone beträffande i motionen avsedda beställningshavare kan godtaga — bör sålunda beklädnadsersättningen utgå med den för flaggkorpral fastställda ersättningen med tillägg av 40 %.

Vad angår frågan, vilka personalkategorier som ett eventuellt beslut om beklädnadsersättningens höjande bör avse — myndigheterna hava härvidlag

¹ Här ej medtaget.

yrkat på att även vissa andra än i motionen avsedda underofficerare skulle komma i fråga — tillåter sig marinförvaltningen, med hänvisning till vad anförts i det åberopade yttrandet, föreslå, att höjningen i första hand kommer de underofficerare till godo, som varit eller fortfarande äro underofficerare av 3. graden i flottan (kustartilleriet) eller marinen och som fortfarande åtnjuta endast manskaps lön. Detta innebär alltså att sådan underofficer av 3. graden, som med bibehållande av manskaps lön numera befordrats till underofficer av 2. graden, också skall tillerkännas förhöjningen ifråga.

Däremot kan det vara tveksamt om underofficer av 2. graden i flottan (kustartilleriet) eller i marinen, som efter ikraftträdandet av den nya organisationen eller i varje fall hädanefter befordrats eller kommer att befordras härtill med bibehållande av manskaps lön, bör komma i åtnjutande av förhöjningen. En befordran över stat bör ju som regel icke medföra ökade utgifter för statsverket såsom innebärande en fördel utöver beställningshavaren författningens tillkommande förmåner. Å andra sidan äro förhållandena kanske i de flesta fall sådana, att en befordran över stat är önskvärd med hänsyn till kronans intresse. I sådant fall är det utan tvivel riktigt, att kronan påtager sig den rätt obetydliga merkostnad, som följer av befordringen. På grund härav vill marinförvaltningen icke motsätta sig att jämväl nu nämnd underofficer tillerkännes förhöjning i beklädnadsersättning.

Därest riksdagen skulle finna skäligt bifalla motionen, får marinförvaltningen fördensskull föreslå

att underofficer i flottan, i kustartilleriet eller i marinen som åtnjuter manskaps lön skall utöver den rätt till fri beklädnad, som tillkommer honom enligt nu gällande bestämmelser (RM och nådigt brev den 22 juni 1933) åtnjuta en kontant tilläggsersättning, beräknad till 40 % av den enligt nämnda bestämmelser honom tillkommande beklädnadsersättning.

Marinförvaltningen förutsätter att vid utfärdandet av ett eventuellt nådigt beslut i frågan föreskrift meddelas att i fråga om tilläggsersättningens utbetalande m. m. skall i tillämpliga delar gälla vad som är föreskrivet beträffande den vanliga beklädnadsersättningen.

Vidare förutsätter marinförvaltningen att vid beräkningen av beklädnadsanslaget hänsyn toges till den ökning av utgifterna under anslaget, som betingas av ett bifall till motionen. För nästa budgetår har ökningen beräknats till omkring 2,100 kronor.

I ärendets handläggning hava deltagit, förutom undertecknad chef, Boalt samt Ekman, föredragande, varjämte stabschefen hos chefen för kustartilleriet, Engblom, deltagit i ärendets beredning och närvarit vid föredragningen.

Stockholm den 28 mars 1934.

På Kungl. Marinförvaltningens vägnar:

HARALD ÅKERMARK.

Carl-Otto Krook.

Bilaga B.

Genom beslut den 9 mars 1934 har Kungl. Maj:t anbefallt försvarsväsendets lönenämnd att snarast möjligt till statsutskottet avgiva yttrande över en inom andra kammaren av B. Holmgren väckt motion, nr 92, om förhöjt beklädnadsbidrag till vissa underofficerare i flottan och marinen.

Med anledning härav får lönenämnden anföra följande.

I den föreliggande motionen har framhållits, att 1925 års försvarsorganisation, varigenom den fr. o. m. år 1919 inrättade underofficersgraden vid marinen, benämnd underofficer av 3. graden, indrogs och ersattes av en underbefälsgrad, flaggkorpral, kommit att synnerligen ogynnsamt påverka befordringsmöjligheterna för i flottan och i marinen till underofficerare av 3. graden befordrade korpraler, enär befordran till beställning på stat för underofficer av 3. graden ej längre kunde äga rum samt utsikterna för befordran till underofficersbeställning av 2. graden samtidigt minskats genom den kraftiga beskränningen av underofficerskåren i övrigt.

Den kategori underofficerare, som åsyftas i motionen, innehava beställning såsom flaggkorpraler eller korpraler, men hava på grund av befordran till underofficerare över stat varit nödsakade att anskaffa för underofficer föreskrivna uniformspersedlar. De hava icke kommit i åtnjutande av ekiperingshjälp. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1933 hava visserligen underofficerare av 3. graden i flottan bland annat befriats från skyldighet att anskaffa uniformskappa och uniformsrock, men denna befrielse saknar dock enligt motionärens mening reell betydelse i ekonomiskt hänseende, enär ifrågasvarande personal redan tidigare måst ikläda sig kostnad för nämnda uniformspersedlars anskaffande.

Med hänsyn till vad motionären anfört har lönenämnden funnit billighets-skäl tala för att här avsedda beställningshavare beredas någon lättnad i ekonomiskt avseende. Såvitt lönenämnden kan finna, torde ett bifall till den i motionen föreslagna anordningen icke kunna medföra krav på motsvarande förmån för andra beställningshavare. Den utgift för statsverket, som ett bifall till motionen skulle föranleda, synes vidare vara så pass obetydlig, att ur kostnadssynpunkt några större betänkligheter mot förslaget icke torde kunna anföras, i synnerhet som man har att räkna med en successiv minskning av ifrågasvarande utgifter genom beställningshavarnas befordran eller avgång ur tjänst.

På grund av vad sålunda anförts och då den ifrågasatta förmånen synes lämpligt avvägd, har lönenämnden för sin del icke funnit anledning till erinran mot att här avsedda beställningshavare tillgodoses i enlighet med motionärens förslag.

Den förmån, som må bliva beslutad, bör emellertid tillkomma ifrågasvarande beställningshavare även om de vinna befordran till underofficerare av 2. graden över stat, men fortfarande kvarstå med underbefäls avlöning.

Därest utskottet beslutar att tillmötesgå det i motionen angivna syftet, torde detta beslut lämpligen böra gå ut på en hemställan, att riksdagen må, i anledning av motionen II: 92, medgiva, att till korpral (flaggkorpral), som vunnit befordran till underofficer av 3. graden i flottan eller i marinen, må från och med den 1 juli 1934, så länge han innehar beställning såsom underofficer i flottan eller i marinen, utbetalas, utöver enligt gällande bestämmelser utgående beklädnadsersättning (beklädnadsunderhåll), särskilt årligt beklädnadsbidrag med 120 kronor.

I handläggningen av detta ärende hava deltagit, förutom undertecknad, ordförande, ledamöterna Jansson, Giron, Almroos, Curtman, Tottie och Magnusson.

Stockholm den 16 mars 1934.

G. AFZELIUS.

Georg Z. Topelius.